

8.1. Annex 1: Síntesi del marc teòric referencial per a l'elaboració de les proves

COMPETÈNCIA EN COMUNICACIÓ LINGÜÍSTICA

1. La competència en comunicació lingüística

El desenvolupament de la competència en comunicació lingüística al final de l'educació secundària obligatòria implica el domini de la llengua oral i escrita en diversos contextos i en múltiples suports, tant de la llengua catalana com castellana, i l'ús funcional, com a mínim, d'una llengua estrangera (en general, l'anglès).

2. Àrees de la competència en comunicació lingüística

La competència en comunicació lingüística inclou dues grans àrees: la comprensió i l'expressió, a través de procediments tant orals com escrits.

	Comprensió	Expressió
Llengua catalana	Comprensió oral	Expressió oral
Llengua castellana		
Llengua anglesa		
	Comprensió lectora	Expressió escrita

3. Dimensions de la competència en comunicació lingüística

L'avaluació diagnòstica es basa en l'ús que l'alumnat és capaç de fer d'una determinada competència. Per això cal definir quins són els processos inscrits en les diferents dimensions de la competència, quins blocs de contingut s'avaluen en cada cas, en quines situacions o contextos es poden situar els estímuls o exercicis d'avaluació i quines són les tipologies textuais presents en les proves. Aquestes dimensions es defineixen seguint les pautes marcades en els marcs conceptuals d'avaluacions internacionals com el PISA i el PIRLS, el marc comú europeu de referència per a les llengües i el document elaborat per l'Institut d'Avaluació del MEPSyD i les diferents comunitats autònomes de l'Estat.

3.1. Processos

La competència en comunicació lingüística de qualsevol parlant es desenvolupa tant mitjançant procediments escrits com orals. Distingim així quatre àrees bàsiques en la competència en comunicació lingüística: la comprensió oral i lectora i l'expressió oral i escrita. Es tenen en compte una sèrie de processos per a la capacitat de comprensió i uns altres per a la capacitat d'expressió, que es defineixen de la manera següent:

Els processos de la comprensió oral i lectora

Processos		Descripció
Obtenció d'informació	Aproximació i identificació	Extreure dades, fets o informacions bàsiques d'un text, explícitament enunciades. Requereix la capacitat de percebre, descodificar, realitzar operacions bàsiques d'inferència sobre dades explícites i dur a terme una exploració ràpida i inicial. S'accedeix a una primera comprensió semàntica i cognitiva del text que permet activar el marc general de referència, la situació o el context en el qual l'ha d'interpretar i entendre.
	Organització	Organitzar la informació obtinguda, tot reconeixent i identificant les diferents parts i les relacions que hi ha entre elles, de manera que permeten elaborar esquemes, agrupar la informació en blocs funcionalment o semànticament afins, reconèixer un ordre i vincular la informació amb camps ben acotats i definits de coneixement o amb l'experiència.
Interpretació	Integració i síntesi	Sintetitzar la informació extreta mitjançant la comparació o el contrast de la informació obtinguda del text i de les operacions anteriors, l'examen de les relacions identificades i l'eliminació de la informació no rellevant. Aquesta tasca d'integració ha de permetre ordenar informació dispersa en el text en seqüències ben connectades per captar la intenció i el sentit global del text i reelaborar la informació mitjançant formes com el resum, els mapes conceptuals o els esquemes.

Reflexió i avaluació	Reflexió i valoració	Reflexionar críticament amb l'objectiu de fer valoracions del text pel que fa a la qualitat, rellevància, utilitat, eficàcia i eficiència de la informació. Durant el procés, cal aportar dades noves i realitzar inferències complexes en les quals entren en joc tant les informacions que aporta el text com aquells coneixements i experiències previs de l'estudiant. També s'aporten dades o idees que tendeixin a la convergència o divergència, parcial o total, en relació amb la informació que proporciona el text original i amb la manera en què ho fa.
	Transferència i aplicació	Adaptar, aplicar, dissenyar, inventar, recrear o relacionar la informació d'una manera diferent per tal de generar nous patrons, proposar solucions alternatives o avançar incrementant qualitativament la informació que proporciona el text. El procés suposa que l'alumnat ha assimilat la informació que li proporciona el text, que té la capacitat d'utilitzar-la autònomament i, finalment, que pot transformar-la i aplicar-la a situacions noves o diverses. La informació que proporciona el text de partida s'ha de veure globalment incrementada.

Els processos de l'expressió oral i escrita

Processos		Descripció
PLANIFICACIÓ		Les operacions que es realitzen per centrar el tema del text que s'elabora i seleccionar les idees que es tractaran en relació amb el tema segons la finalitat i situació en què s'emet el missatge. Les tasques de planificació són aquelles que inicialment poden relacionar-se en un guió.
T E X T U A L I T Z A C I Ó	Coherència	El contingut és adient a la situació comunicativa (idees rellevants), està organitzat correctament i segueix una estructura determinada en la qual les idees s'expressen amb claredat. El text és coherent i no presenta contradiccions.
	Cohesió	Ús dels mecanismes de cohesió lèxica i gramatical adequats a cada part del text (concordança verbal, concordança de gènere, ús de nexes adequats), així com la correcta puntuació de les frases.
	Adequació	Ús d'un vocabulari adequat a la situació en què se circumscriu el text i amb la utilització dels recursos expressius i el registre comunicatiu necessaris per a cada situació concreta.

REVISIÓ I PRESENTACIÓ	Habilitats relatives als aspectes que es poden considerar com a més bàsics en la confecció de textos, com són la llegibilitat de la cal·ligrafia, la ponderada distribució dels marges, l'absència de taques i la correcció gramatical i ortogràfica.
----------------------------------	---

3.2. Blocs de continguts

Aquest conjunt de continguts relacionats amb la competència en comunicació lingüística es troba fonamentalment en el currículum de les matèries de llengües (castellana, catalana i anglesa) però també en el d'altres matèries com ciències naturals, ciències socials, educació física, matemàtiques, música o tecnologies. L'heterogènia procedència dels continguts requereix que aquests s'organitzin en diferents blocs o apartats, de manera que es puguin ajustar amb claredat als mapes de processos definits prèviament.

Aquests continguts s'han organitzat en tres blocs directament vinculats al desenvolupament de la competència comunicativa: un relacionat amb el domini de diferents aspectes del codi lingüístic; un altre, amb la capacitat per realitzar operacions d'interpretació i producció en contextos concrets, i l'últim, amb la capacitat per utilitzar diferents registres lingüístics segons la situació en què es produeixi la situació comunicativa. S'identifiquen tres blocs de continguts següents, per a la comprensió i l'expressió:

Bloc	Descripció
Lingüístic	Tenen per objecte comprovar l'ús que es fa de les unitats i les relacions pròpies del codi lingüístic per descodificar o compondre un text. Essencialment es tracta de qüestions d'ús relacionades amb l'ortografia, la gramàtica i el lèxic d'una llengua.

Bloc	Descripció
Pragmàtic	<p>Continguts relacionats amb l'ús funcional de la llengua (funcions del llenguatge, actes de la parla). També tenen a veure amb el domini del discurs, la cohesió i la coherència, el coneixement i utilització de diferents tipus i formes de text, les relacions semàntiques, les estratègies i usos expressius i la identificació i interpretació de recursos retòrics, etc.</p> <p>Es relacionen amb la interpretació dels textos, la identificació del sentit i la intenció d'aquests, amb operacions de caràcter inferencial en les quals l'alumnat ha de manejar supòsits, informació tàcita i coneixements relatius a les diferents formes d'interacció comunicativa.</p>
Sociolingüístic	<p>Continguts relatius als diferents registres idiomàtics utilitzats en els processos de comunicació. Inclouen nocions i habilitats relatives a l'ús adequat del lèxic en determinats contextos, expressions fixes, normalitzades com a components d'un determinat entorn cultural, grau de formalitat dels enunciat segons la situació comunicativa, etc.</p> <p>Comprèn: relacions socials, normes de cortesia, expressions populars, diferents registres (formal, informal), formes de tractament...</p> <p>Es refereix, en definitiva, a les condicions socioculturals de l'ús de la llengua.</p>

3.3. Situacions i contextos

Les situacions i contextos que es tenen en compte per plantejar les activitats d'avaluació de la competència en comunicació lingüística són els següents:

Situacions i contextos
Ús personal i familiar
Ús educatiu o escolar
Ús públic o social
Ús ocupacional o laboral

3.4. Tipologia textual

Seguint el marc conceptual de PISA, els textos es classifiquen en continus, discontinus o mixtos:

Tipologia textual	
Textos continus:	narratiu, expositiu (informatiu, científics), descriptiu, argumentatiu, instructiu, dialogats (literaris)...
Textos discontinus	formularis, taules, gràfics, mapes, diagrames, fulls informatius, publicitaris, còmics...
Textos mixtos	

Els textos se seleccionaran per la seva adequació al nivell i han de tenir una estructura i un vocabulari que es correspongui amb el que es treballa habitualment en el cicle o curs.

En seleccionar els textos es tendran en compte els criteris següents:

- a) L'interès que pugui despertar en l'alumnat
- b) L'estructura lingüística i la dificultat del vocabulari
- c) Les possibilitats del text per elaborar ítems o preguntes pertinents per avaluar els processos implicats en la comprensió.

4. Les matrius d'especificacions

En les taules següents s'indica el pes de cada procés en la prova, tant pel que fa a la comprensió oral i lectora, com a l'expressió escrita.

Per a cada procés s'han d'elaborar ítems amb diferent grau de dificultat, de manera que permetin identificar diferents graus d'assoliment de la competència.

4.1. Comprensió oral i lectora

	Obtenció d'informació	Interpretació de textos	Reflexió i avaluació
Distribució a 4t d'EP	45%	35%	20%
Distribució a 2n d'ESO	30%	40%	30%

4.2. Expressió escrita

	Planificació	Textualització			Revisió i presentació
		Coherència	Cohesió	Adequació	
Distribució a 4t d'EP	-	30%	30%	10%	30%
Distribució a 2n d'ESO	-	25%	25%	15%	35%

COMPETÈNCIA MATEMÀTICA

1. La competència matemàtica

La competència matemàtica s'entén com la capacitat d'utilitzar els coneixements matemàtics adquirits per resoldre situacions pràctiques de la vida personal, familiar i social de l'alumne, aplicant els processos cognitius adients.

2. Dimensions de la competència

2.1. Processos

Els processos s'emmarquen en 3 grans grups:

- Destreses de **reproducció**: fan referència a la reproducció dels coneixements practicats, com el reconeixement de tipus de processos i problemes matemàtics familiars i la realització d'operacions habituals. Aquestes destreses són necessàries per a la realització dels exercicis més senzills.
- Destreses de **connexió**: exigeixen que els alumnes vagin més enllà dels problemes habituals, realitzin interpretacions i estableixin interrelacions en diverses situacions, però també en contextos relativament coneguts. Aquestes destreses acostumen a presentar-se en els problemes difícils.
- Destreses de **reflexió**: impliquen perspicàcia i reflexió per part de l'alumne, com també creativitat a l'hora d'identificar els elements matemàtics d'un problema i establir-hi interrelacions.

Destreses	Processos	Descripció	Accions
Reproducció	Accés i identificació	Representa les accions de recordar i reconèixer els termes, els fets, els conceptes elementals d'un àmbit de coneixement i de reproduir fórmules establertes.	Nomenar, definir, trobar, mostrar, imitar, lletrejar, llistar, contar, recordar, reconèixer, localitzar, reproduir, relatar...
	Comprensió	Suposa accions com captar el sentit i la intencionalitat de textos, de llenguatges específics i codis relacionals i interpretar-los per resoldre problemes.	Explicar, il·lustrar, extractar, resumir, completar, traduir en altres termes, aplicar rutines, seleccionar, escollir...
Connexió	Aplicació	Comporta aptitud per seleccionar, transferir i aplicar informacions per resoldre problemes amb cert grau d'abstracció i la d'intervenir amb encert en situacions noves.	Classificar, resoldre problemes senzills, construir, aplicar, escollir, realitzar, resoldre, desenvolupar, entrevistar, organitzar, enllaçar...
	Anàlisi i valoració	Significa la possibilitat d'examinar i fragmentar la informació en parts, trobar causes i motius , realitzar inferències i trobar evidències que sustentin generalitzacions. S'aparella amb compromís.	Comparar, contrastar, demostrar, experimentar, planejar, resoldre problemes complexos, analitzar, simplificar, relacionar, inferir, concloure...
Reflexió	Síntesi i creació	Es correspon amb les accions de compilar informació i relacionar-la de manera diferent , establir nous patrons, descobrir solucions alternatives. Pot associar-se a la resolució de conflictes.	Combinar, dissenyar, imaginar, inventar, planificar, predir, proposar, adaptar, estimar...
	Judici i valoració	Representa capacitats per formular judicis amb criteris propis , qüestionar tòpics i exposar i sustentar opinions fonamentades . Per altra banda, s'associaria a accions de planificació complexa, de reglamentació i de negociació.	Criticar, concloure, determinar, jutjar, recomanar, establir criteris i/o límits...

2.2. Blocs de continguts

Es consideren els blocs de continguts establerts en el currículum de 4t EP i 2n ESO.

4t EP	2n ESO
Nombres i operacions	Nombres i operacions
Mesura	Àlgebra
Geometria	Geometria
Tractament de la informació, atzar i probabilitat	Funcions i gràfiques
	Estadística i probabilitat

En l'elaboració de les proves de 4t d'EP es tendran presents tots els continguts de 1r i 2n cicle d'EP (de fet, es redueix als continguts de 4t d'EP, ja que són acumulatius) i en les de 2n d'ESO els continguts de tot el primer cicle d'ESO i del segon cicle d'EP.

2.3. Contextos

Els ítem s'han d'emmarcar dins d'un estímul, situació problema o context. Els estímuls s'hauran d'incloure en els següents contextos:

- **Personal:** situacions relacionades amb el jo, la família i els grups de companys.
- **Escolar o professional:** situacions relacionades amb la vida escolar i la laboral.
- **Social o públic:** situacions de la comunitat local i la societat
- **Científic:** situacions que es refereixen a estructures, símbols i objectes matemàtics..., és a dir, relatives a l'univers matemàtic. Es tracta d'explicar escenaris hipotètics i explorar sistemes o situacions potencials que es basin en aquesta competència.

3. Matrius d'especificacions

En aquestes matrius es donen els pesos de cada procés dins cada bloc de continguts, com també el pes de cada bloc i cada procés per separat. Aquestes matrius s'han obtingut a partir de l'anàlisi dels criteris d'avaluació contemplats en el currículum de mínims i serviran de referència per aconseguir que les proves s'ajustin al currículum.

4t EDUCACIÓ PRIMÀRIA							
	REPRODUCCIÓ		CONNEXIÓ		REFLEXIÓ		
	Accés i identificació	Comprensió	Aplicació	Anàlisi i valoració	Síntesi i creació	Judici i regulació	Total
Nombres i operacions	4%	5%	9%	7%	7%	3%	35%
Mesura	2%	3%	5%	4%	4%	2%	20%
Geometria	2%	4%	6%	5%	5%	3%	25%
Tractament de la informació, atzar i probabilitat	2%	3%	5%	4%	4%	2%	20%
TOTAL	10%	15%	25%	20%	20%	10%	100%

2n EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA							
	REPRODUCCIÓ		CONNEXIÓ		REFLEXIÓ		
	Accés i identificació	Comprensió	Aplicació	Anàlisi i valoració	Síntesi i creació	Judici i regulació	Total
Nombres i operacions	3%	5%	6%	5%	4%	2%	25%
Àlgebra	1%	3%	4%	3%	2%	2%	15%
Geometria	2%	4%	5%	4%	3%	2%	20%
Funcions i gràfiques	2%	5%	6%	5%	4%	3%	25%
Estadística i probabilitat	2%	3%	4%	3%	2%	2%	15%
TOTAL	10%	20%	25%	20%	15%	10%	100%

Procés seguit en l'elaboració de les proves

Competències avaluades

- competència en comunicació lingüística (comprensió oral, comprensió lectora i expressió escrita) en
 - llengua catalana
 - llengua castellana
 - llengua anglesa
- competència matemàtica

Fases del procés

1. Delimitar les dimensions de la competència
 - Processos
 - Blocs de continguts
 - Situacions i contextos
2. Establir les relacions entre la competència i les diferents àrees a través dels criteris d'avaluació (quadres de relacions).
3. Elaborar les matrius d'especificacions, relacionant els processos amb els blocs de contingut.
4. Acotar la proporció d'ítems (taules de pesos): decidir el nombre de preguntes, qüestions o exercicis per mesurar de manera ponderada la competència (distribució proporcionada d'ítems).

5. Emmarcar els estímuls (lectures, situacions problema...) en contextos d'aplicació (situacions que es corresponen a escenaris possibles en la vida real dels alumnes).
6. Disseny de les proves: 3 models (quaderns) per prova amb aproximadament 5 estímuls cada un, i algun de comú als 3 models per aconseguir un mínim de 15 ítems comuns.

Fases en l'elaboració de les proves:

- a. Seleccionar un estímul.
- b. Elaborar els ítems per a cada estímul segons la matriu d'especificacions i les taules de pesos.
 - Ítems amb diferents graus de dificultat.
 - Ítems de diferents tipus (70% de resposta múltiple (tancades) + 30% de resposta oberta de resposta curta o extensa, aproximadament).
- c. Indicar la resposta correcta en ítems tancats i fixar els criteris de correcció en preguntes obertes.